

Korte reactie op “Samen verder in dienst van het evangelie”, uitleg van deputaten mv in de kerk voor de GS Ede 2014, tevens toelichting op mijn ‘Verantwoording’, bijlage 2 bij ‘Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie’, Rapport deputaten M/V in de kerk.

dick slump
9 april 2014

De (meerderheid van) deputaten hebben in een nader stuk “enige toelichting” op het rapport van deputaten geschreven. Ik geef een – vanwege de tijd korte – reactie, waarbij ik me beperk tot hetgeen wat mij betreft de kern van de zaak is.

1. Vooraf: Het lijkt me volstrekt legitiem dat de vraag gesteld wordt of de Here vandaag van ons vraagt zusters uit te sluiten van het vervullen van de ambten in de kerk, m.n. die van ouderling en predikant. Het stellen van deze vraag is op zichzelf geen reden om argwanend te doen. Zoals in het rapport is beschreven, heeft de ontwikkeling in de laatste halve eeuw niet stil gestaan. Niet in de maatschappij en niet in de kerk. Dat er spanning wordt gevoeld tussen de positie van vrouwen in de samenleving en in de kerken, en tussen feitelijke veranderingen binnen de kerken en de ‘leer’ is duidelijkⁱ.
2. Ik heb moeite met de suggestie dat er in essentie verschil bestaat tussen een bevestigend antwoord op de vraag die de Generale Synode 2011-2012 ons heeft gesteld (Is het op grond van de Schrift geoorloofd naast broeders ook zusters te benoemen in de ambten?) en de vraag die deputaten u voorstellen positief te beantwoorden (Mag onze *visie* - dat ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen - binnen de kerken legitiem bestaansruimte hebben? Past deze visie binnen de bandbreedte van wat als Schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld?). Dat tussen deze vragen in essentie geen verschil bestaat erkennen deputaten zelf ook, wanneer zij op blz.7 van de ‘uitleg’ hun visie verwoorden: “Het is bijbels gezien geoorloofd dat ook vrouwen deze ambten vervullen”. De *visie* die in de Gkv de heersende is/was (de vervulling van een regeer- of leerambt komt niet aan vrouwen toe) verdraagt zich moeilijk met de door deputaten voorgestane visie. Als beide visies legitiem zijn, verliest de visie die geen ruimte voor vrouwelijke predikanten en ouderlingen ziet haar betekenis. Of in de plaatselijke kerken de ‘ruime’ visie ook wordt omgezet in de praktijk van de ambtsvervulling, is een vraag van uitvoering en dus principieel van een andere orde. Het lijkt me daarom eerlijk om vast te stellen dat deputaten u voorstellen de vraag van de GS aan deputaten, die eeuwenlang door de kerken ontkennend is beantwoord, thans positief te beantwoorden. Dat is een principiële breuk met het verleden en dat verklaart ook de heftigheid van bepaalde reacties.
3. Zoals ik in mijn ‘Verantwoording’ heb proberen duidelijk te maken, vind ik de argumentatie in het rapport niet overtuigend. De nadere uitleg heeft dat niet anders gemaakt. Daarbij gaat het me niet om het etiket ‘nieuwe hermeneutiek’, maar om de zaak zelf. Ook ‘de uitleg’ maakt duidelijk dat in essentie de veranderde omstandigheden in maatschappij en kerk ons er toe moeten brengen de ambten niet langer gesloten te houden voor zusters in de gemeente. Blz. 4 is in dit opzicht duidelijk en inzicht gevend. Gelet op wat onze zusters allemaal doen in de kerk, vinden deputaten het moeilijk, zo niet onmogelijk uit te leggen waarom de ambten voor hen gesloten moeten blijven. De bewijslast wordt omgekeerd, zou een jurist zeggen. De kerkelijke praxis is veranderd onder invloed van de cultuur en daarom heeft de kerk heel wat uit te leggen als het ambt voor zusters gesloten blijft. “Er zal een overtuigend en inzichtgevend verhaal verteld moeten worden waarom dit niet zou mogen. Er zal inspirerend onderwijs moeten plaatsvinden om vrouwen die zich geroepen weten tot dienst aan het Gods Koninkrijk zó te vormen dat zij zich uit liefde voor God overal inzetten behalve in de ambten” (citaat, blz.4).

Ik vind deze benadering niet overtuigend om de switch te rechtvaardigen. Eeuwenlang hebben vrouwen zich geroepen geweten tot dienst aan Gods Koninkrijk zonder dat de ambten voor zusters werden opengesteld. En dat is gelukkig vandaag de dag in Nederland en op veel andere plaatsen in de wereld nog zoⁱⁱ. Ook in de bijbel zelf zijn vele voorbeelden te vinden. De inbreng van vrouwen in dienst van het

koninkrijk is enorm en veelkleurig. Hoe die inbreng precies gestalte krijgt kan naar plaats, tijd en cultuur verschillen, ook als geen leer- en regeerambt voor zusters is opengesteld.

4. In dit verband heb ik me overigens wel afgevraagd wat de betekenis is van de drie voorbeelden die op blz. 4 genoemd worden in het kader van de vraag of bepaalde ontwikkelingen in het proces van emancipatie zouden moeten worden teruggedraaid. Wie bepleit er afschaffing van het actieve kiesrecht voor vrouwen, terugkeer naar de situatie dat vrouwen nog handelingsonbekwaam waren, of dat vrouwen weer een hoofdbedekking moeten dragen tijdens de kerkdienst en eigenlijk ook doordeweeks op straat? Je hoeft niet het proces van emancipatie over de hele linie af te keuren om je af te vragen of we niet – bewust of onbewust – bij dit proces de vraag hebben laten liggen of de bijbel over de verhouding M/V ook voor vandaag wellicht een boodschap heeft die in meer of mindere mate spanningen oproept met de geleidelijke ontwikkeling die zich heeft voorgedaan in Nederland. Die culturele ontwikkeling is niet waardenvrijⁱⁱⁱ.
5. De kernvraag is of de beperkingen die in de bijbel – vooral in de brieven van Paulus – worden aangegeven voor vrouwen ten opzichte van mannen nu niet meer zouden gelden. Dat raakt het Schriftverstaan en daar zit de kern van mijn probleem om het rapport te volgen. De kerk is gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten. Paulus schrijft aan Timotheüs dat hij dit alles (ook 1 Tim. 2: 11,12) heeft geschreven opdat Timotheüs weet hoe men zich moet gedragen in het huis van God dat wil zeggen de kerk van de levende God, fundament en pijler van de waarheid. De brieven van Paulus behoren tot de gesloten canon. Ze zijn de vrucht van de belofte van Christus aan zijn discipelen/apostelen dat de Geest hen zou leiden in de volle waarheid (Joh. 16:13). In de klassieke gereformeerde leer is er geen ruimte voor voortgaande, aanvullende openbaring na Pinksteren buiten de Schriften om. God openbaart zich nog steeds door Zijn Geest, maar hij doet dat in Zijn Woord^{iv}. Daarom heb ik ook moeite met de benadering van de onder huidige theologen populaire N.T. (Tom) Wright, waarnaar in de 'uitleg' wordt verwezen en die raakvlakken vertoont met de benadering van deputaten. Wij spelen niet in de laatste akte van de wereldgeschiedenis met slechts aanwijzingen over de afloop daarvan. Wij hebben ook tamelijk concrete aanwijzingen meegekregen van de apostelen hoe we ons persoonlijk en als gemeente moeten gedragen in de periode van Pinksteren tot de wederkomst. Een belangrijke aanwijzing is ook om te blijven bij hetgeen door hen is geleerd. Maar ook als we meegaan in de metafoor van Wright, dan is zijn eerste voorwaarde om de vijfde akte te kunnen spelen "ons eigen maken wat in de Bijbel voorhanden is": Het lijkt mij dat daaronder zeker moeten worden begrepen de aanwijzingen van de apostel Paulus over hoe het behoort toe te gaan in de christelijke gemeente, juist als hij in zijn (normatief) spreken op het punt van de verhouding man/vrouw in de gemeente verwijst naar niet- cultuurgebonden feiten in schepping en zondeval en de verhouding Christus- man en man-vrouw (Ef.5:21-24; 1 Kor.11).
6. Het probleem dat ik heb met de benadering van het meerderheidsrapport is, dat ondanks het feit dat over de exegese van verschillende relevante delen van de bijbel over de positie van mannen en vrouwen in de kerk, eigenlijk geen erg grote verschillen lijken te bestaan, toch de toepassing in de concrete situatie van de Gkv tot een diametraal andere uitkomst leidt. De kern van het onderwijs van Paulus is duidelijk. Over de precieze toepassing in concrete situaties is altijd discussie geweest. Die toepassing zal, met behoud van de grondlijn, in de verschillende konteksten ook wel verschillen kunnen vertonen. De ambtelijke structuur in de Gkv is niet één op één overgenomen uit het Nieuwe Testament. Het staat vast dat Paulus onderscheid maakt, bv. als het gaat om spreken in de samenkomsten van de gemeente. Een onderscheid dat hij niet maakt tussen heren en slaven, al zou daar cultureel gezien alle aanleiding voor zijn geweest. Ook bij de aanstelling van apostelen en oudsten worden slaven niet uitgesloten. De grondlijn heb ik in mijn verantwoording proberen aan te geven als "gezaghebbend spreken en geestelijk leiding geven in de gemeente" (blz.41), uitgewerkt voor de taak van de ambtsdragers en de kerkenraad onder punt 3 van mijn "Contouren van een andere benadering M/V" (blz. 42).
7. Voor deputaten is de (voornaamste?) reden waarom Paulus zich zou aansluiten bij wat in zijn context maatschappelijk gangbaar is ten aanzien van *vrouwen*, dat de voortgang van het evangelie niet belemmerd mag worden. Bij *mannen* gaat hij in tegen wat (over het algemeen) maatschappelijk

gangbaar was. Maar dat zou geen aanstoot geven bij buitenstaanders (Rapport, blz.22). Opvallend is echter dat Paulus nergens aangeeft dat een mogelijk 'cultureel bepaald onbegrip' in de maatschappij van zijn tijd hem ertoe heeft gebracht de eerste christelijke gemeenten op te roepen de principiële gelijkheid van man en vrouw in Christus (Gal.3:28), niet al te zeer te etaleren door geëmancipeerd gedrag van de zusters. Paulus motiveert zijn onderwijs juist mede met principiële, niet cultuurgebonden, argumenten, zoals verwijzing naar schepping en zondeval in 1 Timotheüs 2 en de notie dat de man het hoofd is van de vrouw, zoals Christus het hoofd is van de man.

8. De bijbel laat ons zien dat vrouwen in de christelijke kerk uitermate belangrijk waren en ook in ere werden gehouden. Ze profeteren en zijn zeer actief in en rond de gemeente. Daar zit het probleem niet. De vraag die ons gescheiden houdt is of er ook grenzen zijn die bij de toedeling van taken en verantwoordelijkheden in de gemeente in acht genomen moeten worden. Paulus beantwoordde die vraag zonder twijfel met ja. Mij is niet duidelijk waarom die vraag nu andersluidend zou moeten zijn.
9. Ik zie Paulus, dwars tegen de cultuur in, mannen onderwijzen over hun houding tegenover vrouwen. Hij gaat daarmee in de lijn van Jezus, die in zijn omgang met vrouwen menige wenkbrauw deed fronsen. Hij toont zich ook een leerling van Christus als hij laat zien dat leiding geven, gezag uitoefenen, samengaat met dienen, voeten wassen en de minste willen zijn. Zoals ik in mijn verantwoording heb proberen aan te geven, meen ik dat Paulus hier aansluit bij de oorspronkelijke bedoeling van God bij het scheppen van man en vrouw en dat hij strijdt tegen misvormingen in de verhouding man – vrouw als gevolg van de zondeval. Het onderscheid tussen mannen en vrouwen ligt, behalve in de geslachtelijkheid, ook in de positie die ze bij de schepping van God hebben gekregen. Juist in het verdisconteren en handhaven hiervan ligt de mogelijkheid om beeld van Christus en dus beeld van God te zijn, zoals het oorspronkelijk bedoeld was. Als in de christelijke gemeente hieraan gestalte wordt gegeven kan dat, in deze tijd die arm is aan symboliek, van symbolische betekenis zijn voor de wereld. N dat is meer dan 'symboolpolitiek'. Mannen nemen de leiding zoals Christus de leiding neemt in zijn dienende zelfovergave. Vrouwen erkennen het hoofd-zijn van de man, zoals Christus het hoofd-zijn van God erkent. Dit is niet iets van marginale betekenis, maar het is onderdeel van de kern van het evangelie: herstel van de oorspronkelijke verhoudingen.

ⁱ Zie echter al de rede van Prof. H. van Riessen bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de wijsbegeerte aan de VU, gehouden op 17 april 1964 (NB 50 jaar geleden!), *Knooppunten der moderne cultuur*, blz. 26: "Zo begint onder deze omstandigheden de feitelijkheid normatieve kracht te verkrijgen. Er ontstaat een sterke neiging tot accommodatie bij de feitelijke gang van zaken en tot een vlucht in het conformisme." Daar moeten we in de kerk voor oppassen.

ⁱⁱ "Het geheel van onze buitenlandse kerken overziende wordt duidelijk dat geen van de zusterkerken vrouwen in een regeer- of leerambt kent, of daartoe momenteel neigt" (Rapport deputaten, blz.6, laatste tekstblok). Tegelijk zien we heel veel vrouwen die zich met hart en ziel inzetten voor Gods kerk en koninkrijk.

ⁱⁱⁱ Bij het schrijven van deze 'verzuchting' heeft meegespeeld dat ik in het kader van mijn opdracht als deputaat M/V de studie van prof. dr. J. van Bruggen, *Emancipatie en Bijbel.Kommentaar uit 1 Korinthe 1* (Amsterdam, 1984, 5^e druk) heb gelezen. Ik was onder de indruk van de diepgang van deze studie. Wij doen onszelf als kerken tekort als wij ons bij het nadenken over de verhouding van man en vrouw in de gemeente niet confronteren met studies als deze. Die hoeven we niet klakkeloos te volgen, maar kunnen we ons wel rekenschap geven van het feit dat we kennis hebben genomen van hetgeen onze 'voorgangers' uit de Schriften hebben verstaan.

^{iv} Twee voorbeelden van deze 'klassieke opvatting' naar aanleiding van Joh. 16:13:

1. "...deze belofte is gesproken tot én vervuld aan de *discipelen*. De vervulling van deze belofte is ons gegeven in de brieven van de apostelen en de Openbaring van Johannes. De *toekomende* tijd van de belofte ('zal u de weg wijzen tot de volle waarheid') is voor óns geworden tot de *voltooide* tijd van de *vervulling* der belofte: *het in de Bijbel geboekstaafde Woord*". (Dr. C Trimp, *Betwist Schriftgezag. Een bundel opstellen over de autoriteit van de bijbel*, Groningen, 1970, blz.136v.)
2. "Het gaat niet om aanvullende openbaring na Pinksteren, maar om het herinneren en begrijpen door de leerlingen van wat hun Meester eerder gezegd had. Hij heeft de Vader immers volkomen geopenbaard"; "De Heilige Geest heeft niets nieuws te vertellen". (Dr. P.H.R. van Houwelingen, *Johannes. Het evangelie van het Woord*, CNT, Kampen 1997, blz. 322; 323);

Zie ook: Johannes Calvijn, *Institutie of onderwijzing in de christelijke godsdienst*, Vertaling dr. C.A. de Niet, Houten 2009, Boek 4, hoofdstuk 8,8); B. Kamphuis, *Klare taal. De duidelijkheid van de Schrift*, De Vuurbaak 1988, blz. 41-45; AN Hendriks, *Die Here is en levend maakt. Schriftstudies over de Heilige Geest en zijn werk*, Kampen 1984, blz.44;